

ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ

(17:14-27)

ਅਧਿਆਇ 17 ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਨਜ਼ਾਰਾ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਰੂਹ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ ਸਨ (17: 14-21)। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਦਰੂਹ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਝਿੜਕ ਝੱਲਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਚੰਗਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭੀੜ ਨਾਲ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦ ਯਿਸੂ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ (17:22, 23)। ਉਸ ਨੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ।

ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਕਫ਼ਰਨਾਹੁਮ ਵਿਚ ਸਨ, ਤਾਂ ਮਸੂਲ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ (17:24-27)। ਬੀਤੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ (17:14-21)

ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ (17: 14-18)

¹⁴ਜਦ ਉਹ ਭੀੜ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਦ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ¹⁵ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ¹⁶ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਚੇਲਿਆਂ ਕੋਲ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ¹⁷ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਹੇ ਬੇਪਰਤੀਤ ਅਤੇ ਅਝੂਬ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਦ ਤੋੜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਗ ਰਹਾਂਗਾ? ਕਦ ਤੋੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਂਗਾ? ਉਹ ਨੂੰ ਐਥੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆ। ¹⁸ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ ਅਤੇ ਭੂਤ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਅਰ ਮੁੰਡਾ ਉਸੇ ਘੜੀਓਂ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਦਲ ਕੇ ਜਲਾਲ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਮਰਕੁਸ ਦਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰਸੂਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਕਾਬੂ ਜਿਹੀ ਭੀੜ ਮਿਲੀ। ਨੌਂ ਰਸੂਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਭਰੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 9: 14-16)। ਇਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਸ ਉਡੀਕ ਨਾਲ

ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਸ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਚੰਗਿਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਯਿਸੂ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਦਾ ਜ਼ਿਮਾ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੇ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ (ਮਰਕੁਸ 6: 13)। ਪਿਛਲੇ ਨਤੀਜੇ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਨੌਂ ਰਸੂਲ ਭੀੜ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 9: 14)। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਭੂਤ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਝਾੜ ਪਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਭੀੜ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ (ਮਰਕੁਸ 9: 15)। ਉਹ ਐਨੇ ਹੈਰਾਨ ਕਿਉਂ ਸਨ? ਭਲਾ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਤੇਜ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਸੀਨਾ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਸੀ (ਕੁਚ 34: 29-35)? ਇਸ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰਣ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨਾ ਪਹਾੜ ਤੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਨੌਂ ਚੇਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਹਾਰੂਨ ਅਤੇ ਹੂਰ) ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਮਾਨ ਵਿਚ ਡਗਮਗਾ ਗਏ ਸਨ (ਕੁਚ 24: 12-18; 32: 1-35)।

ਆਇਤਾਂ 14, 15. ਆਣ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 9: 16)। ਇੱਥੇ ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦਯਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 9: 17; ਲੂਕਾ 9: 38)। ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ‘ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ’ (ਮਰਕੁਸ 9: 22)।

ਪਿਤਾ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ: ‘ਉਹ ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।’ ਮਿਰਗੀ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ‘lunatic’ ਦੇ ਮਗਰ ਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ (*selēniázomai*) ‘ਚਾਂਦ’ (*selēnē*) ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੱਭਿਅਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿਮਾਗੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਲੋਕ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਗੁੰਗਾ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਮਿਰਗੀ ਦੇ ਦੌਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਲਗਦਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 9: 17, 18, 25; ਲੂਕਾ 9: 39, 42)। ਇਹ ਦੋਹੇ ਆਉਣਾ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 9: 18, 22)। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਲਈ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਕੁੱਝ ਵਰਣਨ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਚਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਸ਼ਟ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਸਤਾਅ ਰਹੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 9: 21, 25)।

ਆਇਤ 16. ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤ ਚੰਬੜੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਭੂਤ ਨੂੰ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕਣ ਕਾਰਣ ਉਹ ਪਿਤਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਭੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਫ਼ਰਕ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇਰੇ ਚੇਲੇ ਆਖਿਆ (12: 27 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ

ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਯਿਸੂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਿਤਾ ਬੜੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰ ਦਵੇਗਾ ਅਤੇ ਘਟੇ ਘੱਟ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਚੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਯਿਸੂ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਮਰਕੁਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ‘ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ’ ਯਿਸੂ ਕੋਲੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘ਪਰਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲਈ ਸਭੇ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ’ (ਮਰਕੁਸ 9:23)। ਪਿਤਾ ‘ਉਸੇ ਵੇਲੇ ... ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਂ ਪਰਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਦਾ ਉਪਾਓ ਕਰੋ’ (ਮਰਕੁਸ 9:24)।

ਆਇਤ 17. ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬੇਸ਼ੱਕ ਚੇਲਿਆਂ ਸਣੇ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੀ। ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਜਤਾਇਆ, ‘ਹੇ ਬੇਪਰਤੀਤ ਅਤੇ ਅਕੁਬ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕਦ ਤੋੜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਗ ਰਹਾਂਗਾ? ਕਦ ਤੋੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ? ਉਹ ਨੂੰ ਐਥੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆ।’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਘਾਟ ਯਿਸੂ ਲਈ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਸੀ। ‘ਬੇਪਰਤੀਤ ਅਤੇ ਅਕੁਬ ਪੀੜ੍ਹੀ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 32:5, 20 ਵਿਚ ਬਾਗੀ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 12:39; 16:4; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:40; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:15)।

ਆਇਤ 18. ਮਰਕੁਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭੂਤ ਨੇ ਦੌਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪਟਕ ਦਿੱਤਾ (ਮਰਕੁਸ 9:26; ਲੂਕਾ 9:42)। ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਖਿੜਕਿਆ ਅਤੇ ਭੂਤ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਅਰ ਮੁੰਡਾ ਉਸੇ ਘੜੀਓਂ ਚੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।’ ਮਰਕੁਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਜਿਹਾ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ (ਮਰਕੁਸ 9:26)। ਤਦੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ (ਮਰਕੁਸ 9:27; ਲੂਕਾ 9:42)। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ‘ਸਭ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ’ (ਲੂਕਾ 9:43)।

ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (17:19-21)

19^{ਤਦ} ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕੇ? 20^{ਉਸ} ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਆਪਣੀ ਘੱਟ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਕਿਉਂ ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਈ ਦੇ ਦਾਣੇ ਸਮਾਨ ਨਿਹਚਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਕਹੋਗੇ ਜੇ ਐਧਰੋਂ ਹਟ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਚੱਲਿਆ ਜਾਗ ਅਤੇ ਉਹ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਅਣਹੋਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 21^{[ਪਰ} ਇਹ ਨਸਲ ਬਿਨਾ ਦੁਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਨਿੱਕਲਦੀ।]

ਆਇਤ 19. ਮੁੰਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭੂਤ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ। ਮਰਕੁਸ 9:28 ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇਹ ਭਾਗ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ’ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

‘ਅਸੀਂ’ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਭੂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 6:7, 13)।

ਆਇਤ 20. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭੂਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਘੱਟ ਨਿਹਚਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੇ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਛੋਟੇਪਣ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਝਾੜ ਪਾਈ ਸੀ (6:30; 8:26; 14:31; 16:8)। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਕ ਰਾਈ ਦੇ ਦਾਨੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਵੀ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਰਾਈ ਦਾ ਬੀਜ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਾਵਤ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (13:31, 32 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ), ਜਦਕਿ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਅਕਾਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਫੇਰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ (ਵੇਖੋ 7:3, 4; 19:24; 23:24)।

ਯਿਸੂ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਤਬ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ‘ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਲਾ’ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਆਮ ਤਰੀਕਾ ਸੀ (21:21; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 13:2)। ਵਿਲਿਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਇਕ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਚੀਰ ਦੇਣਾ, ਪੁਟ ਦੇਣਾ, ਚੂਰ-ਚੂਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਸਨ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਂ ਲਫਜ਼ੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਚਾਹਿਆ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ‘ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਐਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।’ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਖੁਦਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।^੯

ਲਿਖਤ ਦੀ ਇਸ ਸਮਝ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਯਿਸੂ ਦੇ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਅਣਹੋਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।’ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਲੇ ਇਹ ਭੁਲ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮਰੱਥਾ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 21. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਨਸਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੁਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਇਤ 21 ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। NASB ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਰੈਕਟ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਰੂਚ ਐਮ. ਮੈਟਜ਼ਗਰ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਨਕਲ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਕੁਸ 9:29 ਵਿੱਚੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਜੋੜ

ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ।’’ ਪਰ ਮਰਕੁਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਰਾਚੀਨ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ‘‘ਰੋਜ਼ਾ’’ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ KJV)।^੧

ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਯਿਸੂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਐਲਾਨ (17:22, 23)

²²ਜਦ ਉਹ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ²³ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੀਏ ਦਿਨ ਜੀ ਉੱਠੇਗਾ। ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋਏ।

ਆਇਤਾਂ 22, 23. ਯਿਸੂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਿਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਆਇਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਕਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ (16:21 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੀ ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਨਬੂਵਤ ਨਾਲੋਂ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵੇਰਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਯਹੂਦਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਫੜਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਨਾਂਅ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।^੧ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਯਹੂਦਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਵਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਸ ਰਚਨੀ ਸੀ (26:47, 48)। ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਂਸਭਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਨ (‘‘ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਦੇ ਪਿਆਦਿਆਂ’’; ਯੂਹੰਨਾ 18:3) ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸੀ^੨ ਇਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਖਾਵਟੀ ਪੇਸ਼ੀ, ਬਦਸਲੂਕੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕੰਮ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਸੀ (26:57-68; ਯੂਹੰਨਾ 18:12-14), ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣਾ ਸੀ (27:1, 2, 19-23)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਤੀਏ ਦਿਨ ਜੀ ਉੱਠੇਗਾ (16:21 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਇਹ ਨਬੂਵਤ ਉਸ ਦੇ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੇ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ (27:57-61; ਮਰਕੁਸ 15:42-47; ਲੂਕਾ 23:50-55; ਯੂਹੰਨਾ 19:31-42)। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਪੂਰਾ ਸਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰਹੀ (27:62-66; ਲੂਕਾ 23:56)। ਫਿਰ ਉਹ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ (28:1-7; ਮਰਕੁਸ 16:1-8; ਲੂਕਾ 24:1-7; ਯੂਹੰਨਾ 20:1-9)।

ਰਸੂਲ ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਸਨ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ (ਮਰਕੁਸ 9:32)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸੁੱਟਣਗੇ

ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬੜੇ ਉਦਾਸ ਹੋਏ।

ਕਰ ਦੇਣਾ (17:24-27)

²⁴ਜਾਂ ਉਹ ਕਫ਼ਰਨਾਹੁਮ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਅਠੰਨੀ ਉਗਰਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅਠੰਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ? ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ²⁵ਜਦ ਉਹ ਘਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਸ਼ਮਊਨ ਤੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈਂ ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਯਾ ਮਹਿਸੂਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਯਾ ਪਰਾਇਆਂ ਤੋਂ? ²⁶ਜਦ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, ਪਰਾਇਆ ਤੋਂ ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਫੇਰ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਹੋਏ। ²⁷ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਨਾ ਖੁਆਈਏ ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਝੀਲ ਵਿਚ ਕੁੰਡੀ ਸੁੱਟ ਅਰ ਜੋ ਮੱਛੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਕਲੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੱਕ ਅਤੇ ਤੂੰ ਉਹ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਪਾਵੇਂਗਾ ਸੋ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਈਂ।

ਆਇਤ 24. ਕੈਸਰੀਆ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਜਾਣ (16:13) ਅਤੇ ਰੂਪ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ (17:1) ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਗਲੀਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ (17:22) ਅਤੇ ਕਫ਼ਰਨਾਹੁਮ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਇਸ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਵਾਰ ਜਾਣਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਮਰਨ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 19:1; 21:1)।

ਅਠੰਨੀ⁶ ਹੈਕਲ ਦਾ ਦੋ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਦਾ ਟੈਕਸ ਸੀ। ਮੂਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਰਾਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਕਸ (ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਕੇਲ) ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੈਕਲ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮੁਰਮੰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਕੂਚ 30:11-16)। ਇਹ ਬਹਿਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਸਲਾਨਾ ਟੈਕਸ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟੈਕਸ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਟੈਕਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਫੇਰ ਤੋਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (2 ਇਤਿਹਾਸ 24:6, 9; ਨਹਮਯਾਹ 10:32)।⁷ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਕਤ ਤਕ ਇਹ ਟੈਕਸ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਭ ਪੁਰਖਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਅਠੰਨੀ ਉਗਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਦਾਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬੋਝਾ ਪਹਿਲਾਂ (ਅਸਾਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਟੈਕਸ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।⁸ ਰੋਮੀ ਲੋਕ ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। 70 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੈਸਪੇਸੀਅਨ ਨੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਜੁਪਿਟਰ ਕੋਪਿਟੋਲੀਮੁਸ ਦੇ ਮੰਦਰ ਲਈ ਅਠੰਨੀ ਜਾਂ ਦੋ ਦਰਾਖਮਾ ਦੇ ਟੈਕਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਇਆ।⁹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਰੋਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਪਤਰਸ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 14:28-32; 15:15; 16:16-19, 22, 23; 17:4)। ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅਠੰਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ?’ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਯੂਨਾਨੀ ਬਰਕਤ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ *ou* ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਕੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ। ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਯਾਦ

ਦੁਆ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।¹⁰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਪਤਰਸ (ਅਤੇ ਯਿਸੂ) ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਗੁਪਤ ਚਾਲ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਕੌਣ ਹੈ।¹¹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹²

ਆਇਤ 25. ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਦੇ ਜਜ਼ੀਆ ਦੇਣ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਰਾਂ’’ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਤਰਸ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਜਜ਼ੀਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦ ਪਤਰਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 9:4; 12:25)। ਯਿਸੂ ਨੇ ‘‘ਸ਼ਮਊਨ ਤੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ?’’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਕਰਦਾ ਸੀ (18:12; 21:28; 22:42)। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਯਾ ਮਹਿਸੂਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਯਾ ਪਰਾਇਆਂ ਤੋਂ?’’ ਇਹ ਰੂਪਕ ‘‘ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜੇ’’ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ (1 ਰਾਜਿਆਂ 4:34; ਜ਼ਬੂਰ 2:2)। ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ‘‘ਮਹਿਸੂਲ’’ (*telos*) ਚੀਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਕਸ ਲਈ (9:9), ਜਦਕਿ ‘‘ਹੈਕਲ ਦਾ ਕਰ’’ (*kēnsos*) ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੈ (22:17)। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*census*) ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਇਤ 26. ਜਦ ਪਤਰਸ ਬੋਲਿਆ, ਪਰਾਇਆਂ ਤੋਂ ਤਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਫੇਰ ਪੁੱਤਰ ਤਾਂ ਮਾਫ਼ ਹੋਏ। ਕਿਸੇ ਹਾਕਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ (16:16; 17:5) ਅਤੇ ਹੈਕਲ ਉਸ ਦੇ ‘‘ਪਿਤਾ ਦਾ ਘਰ’’ (ਲੂਕਾ 2:49; ਯੂਹੰਨਾ 2:16; ਵੇਖੋ 12:6), ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਦਾ ਕਰ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਗੋਦ ਲਿਆ ਸੀ ਭਾਵ ਭਾਵ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਟੈਕਸ ਲੈਣਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 27. ਯਿਸੂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜੋ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਵਜ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਨਾ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ (18:5-7), ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਦੁਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ (13:57; 15:12-14)।

ਇਹ ਟੈਕਸ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਪੈਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਤੂੰ ਜਾ ਕੇ ਝੀਲ ਵਿਚ ਕੁੰਡੀ ਸੁਟ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਹਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਜਾਲਾਂ ਨਾਲ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਦੇ ਕਈ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੁੰਡੀ ਸੁਟ ਕੇ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਹੀ ਹੈ। ਪਤਰਸ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਮੱਛੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗੇ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰੁਪਇਆ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।¹³

‘‘ਰੁਪਇਆ’’ ਮੂਲ ਵਿਚ ‘‘ਸਟਾਟੇਰ’’ (*statēr*) ਚਾਰ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।¹⁴

ਦੇ ਜਣਿਆਂ ਲਈ ਦੋ ਦ੍ਰਾਖਮਾ (ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਕੇਲ) ਦੇਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਦੋ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਇਕ ਸਿੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਢਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਜਾਂ ਸਟਾਟੇਰ ਨੂੰ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।¹⁵

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਲੱਖਣ ਖੂਬੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਦੇ ਲਿਖਤ ਮੋਅਜਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ (1) ਪੈਸਾ ਸੀ, (2) ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਸੀ, (3) ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਹੀ ਮੱਛੀ ਸੀ, ਅਤੇ (4) ਨਤੀਜੇ ਅਜਿਹੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਲਿੱਖੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ। ਨਤੀਜੇ ਭਾਵੇਂ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਉਘਾੜਦਾ ਹੈ। ਅੰਜੀਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੇ ਸੁੱਕਣ ਵਾਂਗ (21:19), ਇਸ ਮੋਅਜਜ਼ੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਚਿਆਈ ਦਾ ‘ਨਿਸ਼ਾਨ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।¹⁶ ਉਹ ਸਚਿਆਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਰੇਗਾ ਐਸ. ਕੀਨਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ‘‘ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰਾਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।’’¹⁷

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਰਾਈ ਦੇ ਬੀ ਦੇ ਨਿਯਮ (17:20)

ਜਦ ਅਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸਮਝਾਈ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਰਾਈ ਦਾ ਬੀਜ ਐਨਾਂ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਰੱਥ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ (13:31, 32; ਲੂਕਾ 17:6)। ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੀਅ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਜਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

17:20 ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਕਥਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਰਾਈ ਦੇ ਬੀਅ ਦੇ ਕਈ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ (17:14-21)। ਆਓ ਓਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

1. ਬਹੁਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
2. ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਬੀਜਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
3. ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿਖਾ ਕੇ, ਦੁਆ ਕਰਕੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ, ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਕੇ ‘‘ਰਾਈ ਦਾ ਬੀ’’ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ।
4. ਰਾਈ ਦਾ ਬੀ ਬੀਜਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਢੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ‘‘lunatic’’ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ *lunaticus* ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ‘‘ਚਾਂਦ’’ ਲਈ ਲਾਤੀਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*luna*) ਨਾਲ ਹੈ। ²ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਦ

ਗੌਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ, ਅੰਕ 2, ਜਿਲਦ 2ਜੀ, ਦ ਡੇਅਲੀ ਸਟੱਡੀ ਬਾਈਬਲ (ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1958), 184-85. ਵੇਖੋ ਟਾਲਮੁਡ ਸੈਨਹੇਡ੍ਰਿਨ 24ਏ; ਬਾਬਾ ਬਥਰਾ 3ਬੀ; ਬੇਰਾਕੋਥ 64ਏ।^੧ਬਰੂਸ ਐਮ. ਮੈਜ਼ਗਰ, ਏ ਟੈਕਸਚੁਅਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਜਿਲਦ 2ਜੀ (ਸਟੱਟਗਰਟ: ਜਰਮਨ ਬਾਈਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, 1994), 35, 85. ^੪“ਫੁਡਾਉਣਾ” ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ (*paradidōmi*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਦਾ ਦੇ ਫਰੇਬ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮੌਤ ਝੱਲਣ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਯਸਾਯਾਹ 53:6, 12; LXX; ਰੋਮੀਆਂ 4:25; 8:32)।^੫ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 18:3, 12)।^੬ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਦਿ ਦ੍ਰਾਖਮਾ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਕੇਲ ਸੀ (ਜੋਸੇਫਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 3.8.2.)^੭ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਸ਼ੇਕਾਲਿਮ 2.4. ^੮ਉਹੀ, 1.1, 3; ਜੋਸੇਫਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 16.2.3; 16.6.2-5; 18.9.1. ^੯ਜੋਸੇਫਸ ਵਾਰਜ਼ 7.6.6; ਡਿਓ ਕੇਸੀਅਸ ਰੋਮਨ ਹਿਸਟਰੀ 65.7.2; ਸਿਟੋਨਿਉਸ ਲਾਈਵਜ਼ ਆਫ ਦ ਸੀਜ਼ਰਸ: ਡੋਮੀਸ਼ਿਅਨ 12.2. ^{੧੦}ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 452.

^{੧੧}ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੇਵੀ, ਇਸਰਾਏਲੀ, ਯਹੂਦੀ ਮਤ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਗੁਲਾਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ, ਗੁਲਾਮਾਂ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਯਾਜਕਾਂ ਲਈ ਟੈਕਸ ਦੈਣਾ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੈਰਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਮਿਸ਼ਨਾਹ ਸ਼ੇਕਾਲਿਮ 1.3-5.), ਖਾਰੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਮਰਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਫਿਰਕਾ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਾਰ ਟੈਕਸ ਦਿੰਦਾ ਸੀ (ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਨ ਬਿਬਲੀਕਲ ਲੋਸ)।^{੧੨}ਜ਼ੌਡਰਵਨ ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗਰਾਉਂਡਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਅੰਕ 1, ਮੈਥਿਊ, ਮਾਰਕ, ਲੂਕ, ਸੰਪਾ. ਕਲਿੰਟਨ ਈ. ਆਰਨੋਲਡ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜ਼ੌਡਰਵਨ, 2002), 110 ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ, “ਮੈਥਿਊ।”^{੧੩}ਮੱਛੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛਾਪ ਵਾਲੀ ਅੰਗੂਠੀ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ (ਹੇਰੋਦੋਤਸ 3.4.1, 42; ਟਾਲਮੁਡ ਸ਼ਬਥ 119ਏ)^{੧੪}ਜੋਸੇਫਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 3.8.2. ^{੧੫}ਡੇਵਿਡ ਹਿਲ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ, ਦ ਨਿਊ ਸੈਂਚੁਰੀ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1972), 271-72. ^{੧੬}ਵੇਖੋ ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, ਮੈਥਿਊ 14-28, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 33ਬੀ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1995), 512. ^{੧੭}ਕ੍ਰੇਗ ਐਸ. ਕੀਨਰ, ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੌਸਪਲ ਆਫ ਮੈਥਿਊ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1999), 446.